

ПРОТИДІЯ ДИСКРИМІНАЦІЙНИМ ПРОЯВАМ В НАЦІОНАЛЬНІЙ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ

Позігун І. О.

В статті досліджено протидію дискримінаційним проявам в Національній поліції України. Визначено, що політика кожної демократичної держави направлена на дотримання прав та свобод громадян, рівних можливостей кожного, уникнення дискримінаційних проявів та реалізації кожної особистості. Взятий Україною курс на Європейську інтеграцію спонукає до дотримання гендерної рівності та недопущення дискримінаційних проявів. В умовах сьогодення є вкрай актуальним питанням та маловивченим. Забезпечення рівних можливостей громадян є основним об'єктом правоохоронної діяльності, що виступає основним завданням відповідних органів державної влади, а саме Національної поліції України. Дотримання основних прав та свобод, гендерної рівності, недопущення дискримінаційних проявів, в будь-яких проявах та формах саме ці завдання покладені на Національну поліцію України. Реалізація яких повинна відбуватися не тільки поза органом Національної поліції, а і в ній самій.

Правоохоронні органи реалізуючи свої функції повинні дотримуватися вимог чинного законодавства, особлива роль покладається на органи Національної поліції, як органу який забезпечує реалізацію прав та свобод громадян України, їх доступ до отримання публічних послуг, безперешкодної участі у різних формах суспільного життя. Поліцейськими повинні вживатися всі можливі заходи, щоб не допускати фактів дискримінації, створюються сприятливі умови для досягнення рівних результатів всіх верст населення незалежно від їхнього віку, статі, раси, етнічної приналежності, фізичних або розумових обмежень тощо.

Встановлено, що протидія дискримінаційним проявам в Національній поліції України займає основне місце. Кожен поліцейський повинен діяти тільки в рамках закону, контролюючи свою поведінку, почуття та емоції, не дозволяючи особистим почуттям впливати на прийняття рішень та службову поведінку, виявляти повагу до гідності, справедливо та неупереджено ставитися до кожної людини, незважаючи на расову чи національну приналежність, мову, стать, вік, віросповідання, політичні чи інші переконання, майновий стан, соціальне походження

чи статус, освіту, місце проживання, сексуальну орієнтацію або іншу ознаку, не допускати дискримінації в будь-якій формі, створюючи в населення позитивну думку та повагу до поліції і готовність співпрацювати.

Ключові слова: протидія, дискримінація, Національна поліція, гендерна політика.

Pozihun I. O. Anti-discrimination in the National Police of Ukraine

The article examines countering discriminatory manifestations in the National Police of Ukraine. It was determined that the policy of every democratic state is aimed at observing the rights and freedoms of citizens, equal opportunities for everyone, avoiding discriminatory manifestations and realizing each personality. The course taken by Ukraine towards European integration encourages the observance of gender equality and the prevention of discriminatory manifestations. In today's conditions, it is an extremely relevant and understudied issue. Ensuring equal opportunities for citizens is the main object of law enforcement activity, which is the main task of the relevant state authorities, namely the National Police of Ukraine. Observance of basic rights and freedoms, gender equality, prevention of discriminatory manifestations, in any manifestations and forms, these tasks are assigned to the National Police of Ukraine. The implementation of which should take place not only outside the body of the National Police, but also within it.

Law enforcement agencies implementing their functions must comply with the requirements of current legislation, a special role is assigned to the National Police, as a body that ensures the realization of the rights and freedoms of citizens of Ukraine, their access to public services, unhindered participation in various forms of public life. The police should take all possible measures to prevent discrimination, create favorable conditions for achieving equal results for all sections of the population, regardless of their age, gender, race, ethnicity, physical or mental limitations, etc.

It has been established that combating discriminatory manifestations in the National Police of Ukraine occupies a central place. Each police officer must act only within the framework of the law, controlling his behavior, feelings

and emotions, not allowing personal feelings to influence decision-making and official conduct, show respect for dignity, treat every person fairly and impartially, regardless of race or nationality, language, gender, age, religion, political or other beliefs, property status, social origin or status, education, place of residence, sexual orientation or other characteristic, to prevent discrimination in any form, creating a positive opinion and respect for the police in the population and willingness to cooperate.

Key words: *opposition, discrimination, National Police, gender policy.*

Актуальність дослідження. Політика кожної демократичної держави направлена на дотримання прав та свобод громадян, рівних можливостей кожного, уникнення дискримінаційних проявів та реалізації кожної особистості. Взятий Україною курс на Європейську інтеграцію спонукає до дотримання гендерної рівності та недопущення дискримінаційних проявів. В умовах сьогодення це є вкрай актуальним питанням та маловивченим. Забезпечення рівних можливостей громадян є основним об'єктом правоохоронної діяльності, що виступає основним завданням відповідних органів державної влади, а саме Національної поліції України. Дотримання основних прав та свобод, гендерної рівності, недопущення дискримінаційних проявів, в будь-яких проявах та формах саме ці завдання покладені на Національну поліцію України. Реалізація яких повинна відбуватися не тільки поза органом Національної поліції, а і в ній самій.

Огляд останніх досліджень. Питанням протидії дискримінаційним проявам досліджували міжнародні науковці: Дж. Батлер, Т. Бендас, Дж. Бенджамін, Ш. Берн, Р. Брайдотті, Дж. Вікс, Дж. Елштайн, Дж. Мітчелл, К. Мілет тощо. На теренах нашої держави: В. Авер'янов, Т. Багрій, Ю. Барабаш, В.Галунько, С. Головатий, О. Ковальова, А. Колодій, Г. Комкова, В. Костицький, М.Костицький, В. Лемак, Л. Наливайко, Н. Оніщенко, О. Петришин, В. Погорілко, І. Полховська, А. Пухтецька, О. Святоцький, В. Тацій, О. Тодика, Ю. Тодика, В. Шаповал, Н. Шаптала, Ю.Шемшученко та ін. У своїй більшості ці питання розглядалися у широку аспект і потребують додаткового вивчення і визначення нових підходів.

Мета статті полягає в тому щоб дослідити проблемні питання у протидії дискримінаційним проявам в Національній поліції України та визначити найбільш із них дієві. Розробити ефективну систему у протидії дискримінаційним проявам в Національній поліції України.

Виклад основних положень. Правоохоронні органи реалізуючи свої функції повинні дотримуватися вимог чинного законодавства, особлива роль покладається на органи Національної поліції, як органу який забезпечує реалізацію прав та свобод громадян України, їх доступ до отримання публічних послуг, безперешкодної участі у різних формах суспільного життя.

Так, Конституцією України закріплено, що людина, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканність і безпека визнаються в Україні найвищою соціальною цінністю, всі люди вільні й рівні у своїй гідності та правах, а їх права і свободи є невідчужуваними та непорушними [1]. У всіх нормативних документах основою є принцип дотримання прав і свобод людини, Закон України «Про Національну поліцію», забороняє привілеї чи обмеження за ознаками раси, кольору шкіри, політичних, релігійних та інших переконань, статі, етнічного та соціального походження, майнового стану, за ознакою соціального походження та місця проживання, за мовною або іншими ознаками тощо [2]. Закон України «Про Дисциплінарний статут Національної поліції України» зобов'язує поліцейського поважати права, честь і гідність людини, надавати допомогу та запобігати вчиненню правопорушень [3], Закон України «Про засади запобігання та протидії дискримінації в Україні», визначає організаційно-правові засади запобігання та протидії дискримінації, а також визначає поняття дискримінації, як ситуації, за якої особа та/або група осіб за їх ознаками раси, кольору шкіри, політичних, релігійних та інших переконань, статі, віку, інвалідності, етнічного та соціального походження, громадянства, сімейного та майнового стану, місця проживання, мовними або іншими ознаками, які були, є та можуть бути дійсними або припущеними, зазнає обмеження у визнанні, реалізації або користуванні правами і свободами в будь-якій формі, крім випадків, коли таке обмеження має правомірну, об'єктивно обґрунтовану мету, способи досягнення якої є належними та необхідними [4].

З метою створення безперешкодного середовища для всіх груп населення, забезпечення рівних можливостей кожній людині реалізовувати свої права Кабінетом Міністрів України розроблено Національну стратегію із створення безбар'єрного простору в Україні на період до 2030 року [5] у якій враховані найкращі практики з цього питання країн Європейського Союзу, Канади, Сінгапуру, Японії, Великобританії, США. А також, затверджено план заходів на 2023-2024 роки з реалізації

Національної стратегії із створення безбар'єрного простору в Україні на період до 2030 року.

На виконання цього плану органами Національної поліції у межах своїх повноважень, також складено плани заходів з реалізації Національної стратегії із створення безбар'єрного простору в Україні на період до 2030 року та про хід їх виконання звітується широку колу громадкості. Наприклад, Головним управлінням Національної поліції у м. Києві на офіційному сайті виставлено інформацію за II квартал 2023 року про реалізацію заходів Національної стратегії із створення безбар'єрного простору в Україні на період до 2030 року [6], де зазначається про надання поліцейських послуг, зокрема людям з інвалідністю та іншим маломобільним групам населення, про розроблення спеціальної програми для переведення сайту в режим, прийнятний для людей з порушенням зору, а також можливості вибору найкращого для сприйняття шрифту та кольору зображення. Для потреб осіб з вадами зору реалізована можливість озвучування новин. Крім того, на вебсайті НПУ реалізована можливість подання громадянами з порушеннями мовлення неголосових звернень (жестовою мовою) до операторів служби 102. Указані заходи були здійснені в межах розроблення вебпорталу НПУ в рамках бюджетних асигнувань на діяльність Національної поліції України тощо.

Слід зазначити, що з метою недопущення дискримінаційних проявів та запобігання катуванням чи нелюдському або такому, що принижує гідність, поведженню чи покаранню, Національною поліцією України спільно з міжнародними партнерами та громадськими організаціями розроблено інформаційну підсистему «Custody Records», який призначений для гарантування безпеки прав затриманих та поліцейських шляхом електронної фіксації інформації про всі дії щодо осіб, які перебувають під контролем поліції з моменту фактичного затримання і до поміщення до слідчого ізолятора або звільнення з-під варті. В його основу покладено сервісно-орієнтований підхід управління процесами для зменшення навантаження на поліцейських, що дасть їм змогу належно виконувати роботу із затриманими або відвідувачами підрозділу поліції. Станом на 30.06.2023 проєкт ІП «Custody Records» запроваджено у 54 підрозділах поліції [7].

Отже, поліцейськими вживаються всі можливі заходи, щоб не допускати фактів дискримінації, створюються сприятливі умови для досягнення рівних результатів всіх верст населення

незалежно від їхнього віку, статі, раси, етнічної приналежності, фізичних або розумових обмежень тощо.

Іншою важливою складовою є дискримінація за ознакою статі, яка у свою чергу викликає появу інших неправомірних дій, тут слід зазначити, що до сьогодні існує стереотип, що жінка слабша ніж чоловік і це стосується всіх без винятку органів державної влади, у тому числі і Національну поліцію. Для поліцейських ця проблема існує не тільки ззовні, а і всередині самої структури. Зрозумілим чином в умовах сьогодення з урахуванням воєнного часу, де значно розширено повноваження поліцейських є питання до виконання певних завдань жінками поліцейськими, що мають неповнолітніх дітей, а іноді їх особисті вислови не призводять до позитивної думки, не тільки своїх колег чоловіків, а і всього населення, що створює негативний імідж не тільки конкретній особі, а всій системі в цілому.

Саме з метою подолання цього стереотипу, запобігання та протидії дискримінації за ознакою статі з урахуванням принципів поваги до людини, нульової толерантності до порушення її прав МВС України, як суб'єктом сектору безпеки та оборони, якому підпорядковується Національна поліція, була розроблена Методика запобігання та протидії дискримінації за ознакою статі та сексуальним домаганням на робочому місці в органах системи Міністерства внутрішніх справ України [8], у якій чітко визначені не тільки права і обов'язки самих поліцейських, а і загальні дії направлені на протидію дискримінаційним проявам стосовно жінок.

Слід зазначити, що в Україні діє Українська асоціація представниць правоохоронних органів, яка об'єднує жінок та чоловіків із різних правоохоронних агенцій з метою підтримки і просування ідей гендерної рівності шляхом створення сприятливого середовища для обміну досвідом, подолання стереотипів та бар'єрів на шляху до кар'єрного зростання, зростанню рівня довіри та впевненості з боку населення, громади та суспільства в цілому [9]. Окрім того, її представники активно займаються аналізом здобутого досвіду та реалізацією в діяльність поліцейських не тільки на території держави, а і поза її межами, оскільки дотримання та реалізація принципів гендерної рівності серед українських правоохоронців надзвичайно важливе для сприяння добробуту та безпеці.

Висновок. Таким чином, протидія дискримінаційним проявам в Національній поліції України займає основне місце. Кожен поліцейський

повинен діяти тільки в рамках закону, контролюючи свою поведінку, почуття та емоції, не дозволяючи особистим почуттям впливати на прийняття рішень та службову поведінку, виявляти повагу до гідності, справедливо та неупереджено ставитися до кожної людини, незважаючи на расову чи національну приналежність, мову, стать, вік, віросповідання, політичні чи інші переконання, майновий стан, соціальне походження чи статус, освіту, місце проживання, сексуальну орієнтацію або іншу ознаку, не допускати дискримінації в будь-якій формі, створюючи в населення позитивну думку та повагу до поліції і готовність співпрацювати.

Література

1. Конституція України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text> (дата звернення 10.05.2024 р.)
2. Про Національну поліцію. Закон України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19#Text> (дата звернення 10.05.2024 р.)
3. Про Дисциплінарний статут Національної поліції України. Закон України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2337-19#Text> (дата звернення 10.05.2024 р.)
4. Про засади запобігання та протидії дискримінації в Україні. Закон України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5207-17#Text> (дата звернення 10.05.2024 р.)
5. Про схвалення Національної стратегії із створення безбар'єрного простору в Україні на період до 2030 року : Розпорядження Кабінету Міністрів України від 14 квітня 2021 р. № 366-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/366-2021-%D1%80#Text> (дата звернення 10.05.2024 р.)
6. Інформація за II квартал 2023 року. *Основна сторінка веб.сайту Головного управління Національної поліції у м. Києві*. URL: <https://kyiv.npu.gov.ua/hromadianam/stvorennia-bezbariernoho-prostoru-v-ukraini/stvorennia-bezbariernoho-prostoru> (дата звернення 10.05.2024 р.)
7. Основні досягнення Національної поліції України у межах реалізації стратегічних напрямів Національної стратегії у сфері прав людини. URL: <https://media-www.npu.gov.ua/npu-preprod/sites/1/osnovni-dosyagnennya-prava-lyudini-pershe-pivrichchya-2023.pdf> (дата звернення 10.05.2024 р.)
8. Методика запобігання та протидії дискримінації за ознакою статі та сексуальним домаганням на робочому місці в органах системи Міністерства внутрішніх справ України. Київ. 2023. 49 с.
9. Українська асоціація представниць правоохоронних органів. *Офіційна сторінка МВС України*. URL: <https://mvs.gov.ua/activity/rivni-prava-ta-mozlivosti/partnerstvo-ta-spivpracyaukrayinska-asociaciya-predstavnic-pravoohoronnix-organiv> (дата звернення 10.05.2024 р.)

Позігун І. О.,

orcid.org/0000-0003-4781-9259

*доктор філософії з галузі знань «Право»,
викладач кафедри адміністративної*

діяльності поліції

*Одеського державного університету
внутрішніх справ*